

Openbaring 14 - 15:1-4

Alle Schriftaanhalingen komen uit de Statenvertaling (HSV of SV1977)
Samengesteld door M.V. 2002. Updates 27-7-2012; 17-7-2023

DE INDELING VAN HET BOEK OPENBARING

Het Boek geeft zelf de indeling aan, in 1:19: “Schrijf nu op (1) *wat u hebt gezien*, en (2) *wat is*, en (3) *wat hierna zal geschieden*. Een hoofdingeling in drieën.

1. “Wat u hebt gezien” slaat op wat Johannes heeft gezien: de Rechter in het midden van de zeven kandelaars. Dit is het eerste hoofdstuk, dat een inleiding vormt op de rest van het Boek.
2. “Wat is” duidt op de hoofdstukken 2 en 3, wat voor Johannes tegenwoordige tijd was: de toenmalige zeven gemeenten in Asia. In profetische zin echter omvat “wat is” het gehele huidige christelijke tijdperk.
3. “Wat hierna zal geschieden” is hetgeen beschreven staat vanaf hoofdstuk 4. Dit derde deel ligt nog helemaal in de toekomst, na de huidige kerkbedeling en de opname van de kerk.

Hierna de details van deze hoofdingeling, met actieve links naar de reeds behandelde items. Na de accolade, en in gele markeerstift, de onderwerpen die we in onderhavige studie behandelen:

A. Proloog (1:1-8): <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/gemeentetijdperk.pdf> .

1. “Wat u hebt gezien” (1:9-20): <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/gemeentetijdperk.pdf> .

2. “Wat is”: Efeze, Smyrna, Pérgamus, Thyatira, Sardis, Filadelfia, Laodicéa (hst. 2 en 3):
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/gemeentetijdperk.pdf> .

3. “Wat hierna zal geschieden” (hst. 4 - 22)

I. Het hemelse tafereel (hst. 4 en 5): de troon in de hemel (hst. 4), het Lam en het boek (hst.5):
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op4-5.pdf> .

II. De zeven zegels (6:1 - 8:5): <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op6-4ruiters.pdf> &
http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op6-8_laatste3zegels.pdf .

III. De zeven engelen met de zeven bazuinen (8:6 - 11:18)
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op8-11.pdf> .

Vierde excursie: - Teken 1: de vrouw en haar zoon (11:19 + 12:1-2):
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op12-Vrouw-Draak.pdf> .

- Teken 2:
  - a) draak (12:3-18)
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op12-Vrouw-Draak.pdf>
http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op12_7-18.pdf
  - b) zeebeest (13:1-10) en aardbeest (13:11-18):
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Antichrist-in-Op13.pdf> ,
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/beeldOP13.pdf> ,
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Getal-Beest-666.pdf> ,
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/beest.pdf> .
<http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Op13.pdf>

{ Sub-excursie: taferelen uit de Grote Verdrukking (hst. 14)
- Teken 3: de overwinnaars (15:1-4)

IV. De zeven schalen of laatste plagen (15:5 - 19:10)

V. De voleinding (19:11 - 21:8)

Ω Epiloog (22:6-21)

INLEIDENDE EN BEGELEIDENDE COMMENTAREN BIJ OPENBARING

Ik wil vooraf wijzen op de “Begeleidende commentaren bij de studie van het boek Openbaring” in <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/BegeleidendeOpmerkingenOp.pdf>. Daarin vind u bv. ook een link naar de “Chronologie in het boek Openbaring”, waarvan ik hierna een uittreksel geef :

DE CHRONOLOGIE VAN DE GEBEURTENISSEN IN HET BOEK OPENBARING

“Het uur van de verzoeking, die over heel de wereld komen zal” (Op 3:10) is onderverdeeld in 7 zegels (fasen), waarbij het 7de zegel zeven bazuinen en de 7de bazuin zeven schalen omvat.

De Inleidende Oordelen : 3,5 jaren (eerste helft van de 70ste jaarweek)

1 ^{ste} zegel (6:1, 2):	wit paard
2 ^{de} zegel (6:3, 4):	rood paard
3 ^{de} zegel (6:5, 6):	zwart paard
4 ^{de} zegel (6:7, 8):	vaal paard
5 ^{de} zegel (6:9-11):	zielen onder het altaar
6 ^{de} zegel (6:12-17):	aardbeving, zon, maan, sterren, hemel
Excursie 1 (7:1-17)	
7 ^{de} zegel (8:1, 2):	7 bazuinen
Excursie 2 (8:3-6)	

De Grote Verdrukking begint : 3,5 jaren (tweede helft van de 70ste jaarweek)

1 ^{ste} bazuin (8:7):	de aarde
2 ^{de} bazuin (8:8, 9):	de zee
3 ^{de} bazuin (8:10, 11):	rivieren en bronnen
4 ^{de} bazuin (8:12, 13):	zon, maan en sterren
5 ^{de} bazuin (9:1-12) = 1 ^e “wee”:	vallende ster, sprinkhanen
6 ^{de} bazuin (9:13-21) = 2 ^e “wee”:	engelen aan de Eufraat
Excursie 3 (10:1 - 11:13)	
7 ^{de} bazuin (11:14 -18) = 3 ^e “wee”:	7 schalen
Excursie 4 (11:19 - 16:1)	

Climax van de Grote Verdrukking : Armageddon

1 ^{ste} schaal (16:2):	over de aarde
2 ^{de} schaal (16:3):	over de zee
3 ^{de} schaal (16:4-7):	over rivieren - bronnen
4 ^{de} schaal (16:8, 9):	over de zon
5 ^{de} schaal (16:10,11):	over de troon vh beest
6 ^{de} schaal (16:12):	over de Eufraat
Excursie 5 (16:13-16)	
7 ^{de} schaal (16:17-21):	in de lucht
Excursie 6 (17:1 - 19:10)	

← De verschijning van Christus: begin van 7 Slotfasen

7 Slotfasen

1. De verschijning van Christus (19:11-16)
  2. De oordelen van Christus (19:17-21)
  3. De draak gebonden (20:1-3)
  4. De eerste opstanding (20:4-6)
  5. Gog en Magog (20:7-10)
  6. De grote witte troon (20:11-15)
  7. De nieuwe hemel en de nieuwe aarde (21:1-8)
- Excursie 7: het hemelse Jeruzalem (21:9 - 22:5)

Uittreksel uit <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Chronologie-Openbaring.pdf>

••• SUBEXCURSIE: taferelen uit de Grote Verdrukking (14:1-20)

14: 1-5

En ik zag, en zie, het Lam stond op de berg Sion¹, en bij Hem **honderdvierenveertigduizend mensen** met op hun voorhoofd de Naam van Zijn Vader geschreven. ² En ik hoorde een geluid uit

¹ Sommigen hebben gemeend dat in Op 14:1 het hemelse Sion wordt bedoeld en halen daartoe Heb 12:22 aan. De 144.000 staan echter op de *aardse* berg Sion want in vers 2 wordt, ter onderscheiding van de aarde waar Johannes zich

de hemel, als een geluid van vele wateren en als het geluid van een zware donderslag. En ik hoorde het geluid² van **citerspelers**³ die op hun citers spelen. ³ En zij zongen als een **nieuw lied**⁴ vóór de troon, vóór de vier dieren en de ouderlingen. En niemand kon dat lied leren behalve de honderdvierenveertigduizend, die van de aarde gekocht waren. ⁴ Zij zijn het die niet met vrouwen bevlekt zijn, want zij zijn maagden. Dezen zijn het die het Lam volgen waar Het ook naartoe gaat. Dezen zijn gekocht uit de mensen, *als* eerstelingen voor God en het Lam. ⁵ En in hun mond is geen leugen gevonden, want zij zijn smetteloos voor de troon van God

EERSTE GROEP: DE 144.000

We worden nu verplaatst naar het Vrederijk. We zien de Heer Jezus voor het eerst op de aarde i.p.v. de hemel. Het Lam staat op de berg Sion, die vanouds bestemd is voor de zetel van het koningschap van David (Psalm 78:68) en die de genade van God voorstelt (Heb 12:22). Sinai is de berg van de wet, maar Sion de berg van genade.

Wij zien Hem staan met de 144.000. In Op 7 werd gezegd dat zij uit de 12 stammen Israëls komen, en zij staan daar in het Vrederijk. God had hen reeds vooraf uitgekozen en verzegeld (zie de uitleg bij Op 7). Uit de stammen van Israël worden er 144.000 afgezonderd. Dit getal lijkt symbolisch bedoeld, om een volkomen geheel aan te duiden, maar het aanwezige symbolisme (rond het getal 12) neemt niet weg dat dit getal ook letterlijk kan opgevat worden. Er waren eertijds ook letterlijk 12 stammen Israëls. Het gaat om een vast bepaald aantal. Daarnaast is er nog een ONbepaald aantal Joodse gelovigen die vóór de grote verdrukking, in de eerste helft van de 70ste jaarweek, als martelaren gezien worden “zielen onder het altaar” (zie de bespreking bij Op 6:9).

Hieronder een voorstelling van de 144.000 als 12 groepen van 12.000 mensen (vgl. Op 7:4-8).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	2
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	3
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	4
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	5
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	6
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	7
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	8
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	9
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	11
1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	12

Dit zijn allen Joodse gelovigen die als verzegelden levend doorheen de Grote Verdrukking zullen komen. Zij zijn “eerstelingen voor God en het Lam” want er is ook nog een “grote schare, die niemand tellen kon”, uit alle volken (zie de uitleg bij Op 7), die eveneens levend uit de Grote Verdrukking zal komen. Deze laatsten worden echter vooraf niet verzegeld. Gelovigen uit de volken kunnen dus tijdens de Grote Verdrukking als martelaren omkomen.

Wat wordt bedoeld met “een geluid van citerspelers”? In Op 5:9-10 ontmoetten we reeds citerspelers die in de hemel een nieuw lied zingen. Daar ging het om de 24 oudsten, die reeds opgenomen zijn. Maar na de Opname zullen er weer andere gelovigen op aarde komen, die zich zullen bekeren en die zullen omkomen als slachtoffers van het beest. Dezen worden pas opgewekt na de Grote Verdruk-

---

bevindt, gesproken van “een stem uit de *hemel*”. Belangrijker is te weten dat de 144.000 uit Israël een *aardse* roeping hebben. Zij komen als verzegelden levend door de Grote Verdrukking heen. Zie Op 7.

² Gr. *phónè*: stem, klank, geluid.

³ Zie “Drie groepen citerspelers in Openbaring” in <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/BegeleidendeOpmerkingenOp.pdf>

⁴ Gr. *oden kainen*: “nieuw lied” (lett. “lied nieuw”), dezelfde uitdrukking als in 5:9.

king, in Op 20:4, en zullen ook in de hemel komen om met Christus 1000 jaar te regeren. Daarnaast zijn er de 144.000 uit Israël en de “grote schare” uit alle volken die de Grote Verdrukking overleven op aarde. Van hen lazten we al in Op 7. In Op 14 zien we de 144.000 uit Israël opnieuw, en in vers 2b is er sprake van “een stem van citerspelers”.

Er wordt in 14:2a gezegd: “En ik hoorde een stem uit de *hemel*, als een stem van vele wateren, en als een stem van een grote donderslag”. Dit is dus een stem uit de hemel. Van wie is die stem? De “stem van vele wateren” komen we in Openbaring nog tegen in 1:15 en 19:6. In 1:15, gaat het om de stem van de Zoon des mensen. In het Oude Testament was dit een stem van “de Almachtige” (Ez 1:24) en “God” (Ez 43:2). De “stem van zware donderslagen” is verbonden met de stem van God, c.q.⁵ de Geest van God, c.q. van machtige engelen, c.q. van de vier levende wezens, die God in Zijn majesteit vertegenwoordigen (vgl. 4:5; 6:1; 8:5; 10:3-4; 11:19; 14:2; 16:18; 19:6). Die stem in 14:2a is dus afkomstig van Hem die op de troon zit, God, de Schepper (4:5, 11) of van degenen die Zijn majesteit vertegenwoordigen.

Deze “stem” moeten we goed onderscheiden van de volgende “stem” die Johannes noemt, in 14:2b: “En ik hoorde een stem van citerspelers”. Wie zijn deze citerspelers die “zongen als een nieuw gezang” (14:3a)? Niet God of degenen die Hem vertegenwoordigen. Niet het Lam want Hij bevindt zich op de aardse berg Sion. Ook niet de “oudsten”, want van de zangers wordt onderscheidend gezegd: “zij zongen als een nieuw gezang voor de troon, en voor de vier dieren, en *de ouderlingen*” (14:3a). Wij weten nu wie zij NIET zijn, maar wie zijn zij dan WEL? En ook: waar bevinden zij zich?

Laten we beginnen met te bepalen WAAR de citerspelers zijn. Sommigen zeggen “voor de troon”, dus in de hemel. Anderen zijn het daar niet mee eens. Laten we de twee opties even onderzoeken:

1. *In de hemel*: In dat geval moeten de citerspelers, naast de 24 oudsten, nog een andere categorie van hemelse verlostten zijn. Dit moeten dan de martelaren (uit Israël en de volken) zijn die omkwamen *vóór* de Grote Verdrukking. Hun zielen zagen we reeds “onder het altaar” in 6:9. Zij zullen opstaan aan het begin van het Vrederijk (20:4-6), maar hier zien we ze reeds opgestaan om samen met Christus te regeren. Zij staan in de hemel *vóór* de troon. Dit zijn dus ook hemelse heiligen maar tegelijk onderscheiden van de eerste categorie zingende citerspelers, de 24 oudsten. Hierbij aansluitend vinden we in het volgende hoofdstuk (15:2-3) een derde en laatste categorie citerspelers en zangers: de martelaren die omkomen *tijdens* de Grote Verdrukking en die ook in de hemel voorgesteld staan, namelijk “aan” of beter “op”⁶ de glazen zee. Gezien Op 5:8-10 en 15:2-3 blijkt het dat ook de citerspelers in 14:2-3 verlostten zijn die in de *directe* nabijheid van de hemelse troon staan. Alle citerspelers in Openbaring zijn *hemelse* verlostten.

2. *Op de aarde*: Anderen menen dat het de 144.000 Joodse verlostten zijn die op citers spelen en “een nieuw gezang” zingen op de aardse berg Sion. Er wordt in 14:3b gezegd: “en niemand kon dat gezang leren, dan de honderd vier en veertig duizend...”. Zij zullen evenals de 24 oudsten hetzelfde verlossingslied zingen. In het kader van deze allegorische voorstelling is het niet bezwaarlijk dat de 144.000 zich hier op de aarde bevinden terwijl toch gezegd wordt dat zij *vóór* de troon zongen die eigenlijk in de hemel staat (4:2). Dat is niet hun *feitelijke* maar hun *morele* standplaats. Zo ook stond de “grote schare” uit de volken *vóór* de troon en *vóór* het Lam (7:9) terwijl zij niet in de hemel komen maar God zullen dienen op aarde in Zijn tempel (7:15). Verder is er ook nog een derde en laatste categorie citerspelers en zangers: de martelaren die omkomen tijdens de Grote Verdrukking (15:2-3).

Persoonlijk hou ik me aan de eerste stellingname. Alle citerspelers zijn hemelse verlostten. Zij zingen “een nieuw lied”, Gr. *oden kainen*, net dezelfde uitdrukking als in Op 5:9 alwaar de 24 oudsten “een nieuw lied” zingen. Het is een “nieuw” lied, in tegenstelling tot de oude liederen van het Oude Testament, waarin geen sprake kon zijn van een volbrachte verlossing en van een met Christus delen in zijn heerlijkheid.

De hemelse heiligen zullen tijdens het Vrederijk in verheerlijkte lichamen met Christus regeren, terwijl de gelovigen die levend op aarde achtergebleven zijn, rechtstreeks deel zullen hebben aan de zegeningen van het Vrederijk. Dat zijn hier vooral de 144.000 want zij zullen op aarde een belangrij-

⁵ c.q. (casu quo): in het zich voordoende geval, als het zich voordoet.

⁶ Gr. *epi*: op, aan. KJV: “stand on the sea of glass”.

ke rol vervullen, boven de volken. Vandaar ook dat enkel de 144.000 het nieuwe lied konden “leren” van de hemelse heiligen (14:3).

Samenvatting van de verschillende hoofdgroepen van mensen uit Op 4-19:

I. Gelovigen

- a. De 24 oudsten, zij die tijdens de Opname zullen opstaan of levend veranderd worden:
  1. De Gemeente, de bruid: 19:6-10; 21:9 - 22:5,17; de hemelse legers van 19:14, de eerste “zij” in 20:4.
  2. De gelovigen uit het Oude Testament.
- b. De martelaren die na de Opname tot geloof komen, omgebracht en bij de wederkomst opgewekt worden:
  1. De zielen onder het altaar (6:9): martelaren uit Israël (niet de 144.000 verzegelden!) en de volken *vóór* de eigenlijke Grote Verdrukking.
  2. Hun medeslaven en broeders (6:11): martelaren die *in* de Grote Verdrukking omkomen (13:7, 15), de harpspelers van 14:2-3, de overwinnaars van 15:2-4.
- c. De overlevenden uit de Grote Verdrukking, die het Vrederijk zullen ingaan:
  1. De 144.000 uit Israël (7:1-8; 14:1-5), vgl. de vrouw van Op 12:6, 13-17.
  2. De grote menigte uit de volken (7:9-17) die vasthouden aan het “eeuwig evangelie” (14:6v).

II. Ongelovigen

- a. De grote hoer, dit is Babylon (14:8; 16:17-21; 17+18), het naamchristendom.
- b. De aanbidders van het beest en zijn beeld (14:9-11; 16:10v).
- c. De velen die door de oordelen omkomen (6:4, 8; 8:9, 11; 9:20; 16:3, 9, 21; 17:16)
- d. Degenen die de oordelen overleven maar als krijgers bij de wederkomst van Christus omkomen (19:17-21).
- e. Degenen die ook de wederkomst overleven maar naar de hel zullen verwezen worden (Mt 25:31-46).

De 144.000 zijn zij “die zich niet met vrouwen hebben bevlekt, want zij zijn maagdelijk” (14:4a). Letterlijk staat er niet “maagdelijk” maar “maagden”. We hoeven 14:4a niet letterlijk op te vatten want anders zouden de 144.000 uitsluitend uit mannen ofwel uit vrouwen bestaan. Het doet ons denken aan wat over de Gemeente gezegd wordt in 2Kor 11:2: zij is aan één man verloofd om als reine maagd voor Christus gesteld te worden. Zij hebben zich niet met de wereld bevlekt en hebben zich niet overgegeven aan afgoderij. In hun mond is geen bedrog. Ze spreken de waarheid. Wat een tegenstelling met de satan en zijn volgelingen, dat is alleen maar leugen en bedrog. (zie Joh 8:44, 1Joh 2:22). De valse Kerk wordt een hoer genoemd, maar de Gemeente van God wordt in Op 19-22 als een bruid voorgesteld. Dit overblijfsel uit Israël bezit eveneens de kenmerken van een bruid: zij zal de aardse bruid van de Koning zijn (zie o.a. Jes 54:1-8; 62:1-5; Hos 2:13-19; Psalm 45 en Hoogl). Het maagdelijk karakter van Israël wordt dikwijls aangegeven met “jonkvrouw” (= “maagd”): Jes 37:22; Jer 18:13; 31:4, 21; Klaagl 2:13; Amos 5:2. Als Israël in afgoderij vervalt, wordt zij een “hoer” genoemd (Jer 3:6; Hos 2:5).

Letterlijk staat er 14:4b: “dezen [zijn of waren] de volgende van het Lam”. Deze gelovigen hebben hun liefde aan geen ander dan aan Christus gegeven. Zij volgen het Lam waar het ook heengaat. Zij stappen in Zijn voetsporen en dragen Zijn kruis (Mat 10:38, 39; Mark 8:34; Luk 14:27).

Deze gelovigen zijn “gekocht uit de mensen, [tot] eerstelingen voor God en het Lam” (14:4c): de eerstelingen vrucht van de grote oogst van het koninkrijk, gevormd tijdens de Grote Verdrukking.

De eerste bekeerlingen in een streek worden “eerstelingen” van de oogst genoemd (Rom 16:5; 1Kor 16:15). Ook de gelovigen van de tegenwoordige bedeling worden “eerstelingen” genoemd (2Th 2:13;

Jak 1:18; vgl. Rom 8:23; Heb 12:23), en wel van de totale schare van gelovigen die sinds het werk van Christus worden ingezameld. De 144.000 zijn de eerstelingen van een zeer groot volk Israël dat tijdens het Vrederijk zal geboren worden (vgl. Psalm 22:31; 48:14; 78:4, 6; 102:19; Jes 65:20-23), onder wie zij altijd een unieke plaats zullen innemen omdat alleen zij de Grote Verdrukking hebben meegemaakt.

De idee van “eersteling” houdt tevens die van een offergave aan God in: dat wat Hem bijzonder gewijd wordt (vgl. Ex 23:19; Lev 2:12, 14; 23:10v, 17; met betrekking op Israël: Jer 2:3). De 144.000 zijn uit de mensen gekocht om als een bijzonder geschenk aan God gegeven te worden. Het woordje “onberispelijk” (14:5) heeft hier de betekenis van wat ritueel als offer aanvaardbaar is (vgl. Heb 9:14; 1Pet 1:19). Zij zijn een aangenaam “mensenoffer” voor God (vgl. Rom 12:1; 15:16; Ef 5:1v; Filip 2:17; 2Tim 4:6).

14: 6-7

6 En ik zag een andere engel, die hoog aan de hemel vloog. En hij had het **eeuwige Evangelie**, om *dat* te verkondigen aan **hen die op de aarde wonen**⁷, en aan elke natie, stam, taal en volk. 7 En hij zei met een luide stem: Vrees God en geef Hem eer, want het uur van Zijn oordeel is gekomen. En aanbid Hem Die de hemel, de aarde, de zee en de waterbronnen gemaakt heeft.

TWEEDE GROEP: DE ‘AARDKLITTERS’

Wij naderen het einde van de Grote Verdrukking, en de Joodse evangelieverkondiging zal dan opgevolgd worden door een nieuw verschijnsel: een engel brengt goed nieuws, het eeuwig evangelie. Dit zal misschien niet door engelen maar door mensen verspreid worden; de engel is hier dan slechts een visionair symbool voor de verkondiging van het evangelie. Het is de laatste roepstem tot bekering die verkondigd wordt aan “hen die op de aarde wonen”, dus alle volken die nog in leven zijn. Deze groep van ‘aardklitters’ zijn we al meermalen tegengekomen (3:10; 6:10; 8:13; 11:10; 13:8, 12, 14; zie ook 17:2, 8).

God maakt hier gebruik van Engelen (vgl. Hand 7:53). De opdracht om het evangelie te verkondigen is gegeven aan de gemeente (Mat 28:19, Mark 16:15, Luk 24: 47, Hand 1:8) - het gaat hier dus duidelijk om een andere tijdsbedeling.

Het “eeuwig evangelie” is het evangelie dat vanaf het begin bestaan heeft, sinds de zondeval. De mens heeft vanaf het begin altijd een minimum hoeveelheid kennis van God kunnen hebben; Rom 1:19v (vgl. ook 2:5-15) laat zien dat de mens God als zijn Schepper kent, en Hem dus ook als zodanig hoort te eren. In een tijd waarin van God nog nauwelijks sprake is, herinnert dit eeuwig evangelie eraan dat er in de hemel een Schepper en Heer van alle dingen bestaat. God zal zijn genade tonen aan allen die weigeren voor de afgoden te buigen. In zijn genade zal God in deze moeilijke periode verlangen dat men Hem tenminste als Schepper erkent. In deze uitzonderlijke periode zal het niemand kwalijk genomen worden dat hij het evangelie in Christus nooit gehoord heeft, maar het zal iedereen kwalijk genomen worden dat hij God niet als zijn Schepper heeft vereerd.

Het is van belang de verschillende “evangeliën” te onderscheiden. Het evangelie van behoudenis op grond van geloof in Christus (Rom 1:16; 1Kor 14:1-4; Ef 1:13) kon pas gepredikt worden na het volbrachte werk van Christus en kan daarom geen eeuwig evangelie genoemd worden. Het “evangelie van het koninkrijk” (Mat 24:14) werd pas door de gekomen Koning gepredikt (Mat 4:23; 9:35) en zal nieuwe actualiteit krijgen na de opname van de Gemeente wanneer de bekeerde Joden dit evangelie zullen uitdragen. Maar een “eeuwige evangelie” heeft in elke bedeling gegolden, vanaf de zondeval (Gen 3:15! vgl. Hand 14:15), al krijgt het bijzondere actualiteit wanneer “de ure van Zijn oordeel” (Op 14:7) nadert. Deze verkondiging is een “evangelie”, een goede boodschap, in die zin dat al wie de Schepper vreest en de afgoderij van het beest zal weerstaan het Vrederijk zal mogen binnengaan.

14: 8

---

⁷ Textus Receptus: *katoikountas*, van *katoikeó*: wonen (andere teksten - Byzantijns, Alexandrijns - geven *kathèmenous*, van *kathemai*: zitten).

En een andere engel volgde, die zei: Zij is gevallen, zij is gevallen, **Babylon**, de grote stad, omdat zij alle volken van de wijn van de toorn van haar hoererij heeft laten drinken

DERDE GROEP: HET GROTE BABYLON

Het grote Babylon is de afvallige christenheid. De bewoordingen in dit vers keren terug in 17:2 en 18:2v, zodat de uitleg tot dan kan wachten. Het grote Babylon zal door het beest zelf aan het begin van de Grote Verdrukking vernietigd worden. God zal het oordeel over de christenheid-zonder-Christus door menselijke werktuigen laten voltrekken.

Het grote Babylon (vgl. Dan 4:30) is het vooral Rooms gekleurde naamchristendom. Babylon = Rome (vgl. 1Pet 5:13). Het zal als religieus afvallig stelsel al in het begin van de laatste halve jaarweek te niet gedaan worden (Op 17), terwijl Babylon als politieke macht pas aan het eind daarvan vernietigd zal worden (Op 18). Aangezien de gebeurtenissen in Op 14 verwijzen naar de tijd van Christus' wederkomst en het begin van het Vrederijk, zullen we ons in dit vers eerder aan Op 18 dan aan Op 17 moeten denken.

Het valse godsdienstige systeem van Rome wordt gekenmerkt door de magie en astrologie uit de oude stad Babylon. Vanuit Babylon heeft de opstandige leer en de dwaling zich verspreid over de hele wereld. Het Roomse godsdienstige systeem is in wezen een fusiereligie. Het bestaat fundamenteel uit Babylonisch heidendom, met de verbasterde vormen ervan uit latere religieën, en dit alles vermengd met de christelijke leer. Door de reeds opkomende oecumenische geest zullen ook alle belangrijke religies in die van Rome opgaan.

14: 9-12

En een derde engel volgde hen, die met een luide stem zei: **Als iemand het beest en zijn beeld aanbidt, en het merkteken op zijn voorhoofd of op zijn hand ontvangt**, ¹⁰ dan zal hij ook drinken van de wijn van de toorn van God, die onvermengd is ingeschonken in de drinkbeker van Zijn toorn, en gepijnigd worden in vuur en zwavel voor het oog van de heilige engelen en van het Lam. ¹¹ En de rook van hun pijniging stijgt op tot in alle eeuwigheid, en zij die het beest en zijn beeld aanbidden, hebben dag en nacht geen rust, *evenmin* als iemand die het merkteken van zijn naam ontvangt. ¹² Hier *zien we* de volharding van de heiligen. Hier *komen openbaar* die de geboden van God en het geloof in Jezus in acht nemen.

VIERDE GROEP: DE AANBIDDERS VAN HET BEELD

Deze groep die het beeld aanbidt zal uitvoeriger behandeld worden in 16:10-16 en 19:17-21. De hoer Babylon heeft alle naties van haar wijn te drinken gegeven, en wie daarvan gedronken heeft zal ook drinken van de ongemengde wijn van Gods toorn. Er zal geen druppel genade in zijn (zoals water de wijn verzacht). De pijniging is die "met vuur en sulfer", dat wil zeggen de *eeuwige* pijnigingen van de "poel van vuur" (19:20; 20:10; 21:8), ook genoemd *Gehenna* of de hel. Dit is het eeuwige lot van de beest-aanbidders: "zij hebben geen rust dag en nacht". Deze straf is even "eeuwig" als God Zelf (4:9v; 10:6; 15:7), als de lof aan God en het Lam (5:13) en als de regering van de gelovigen met het Lam (22:5). Hierin is een aansporing tot de getrouwen om te volharden, opdat zij niet met de dienaars van het beest hetzelfde lot ondergaan. Beter gepijnigd *door* het beest, dan gepijnigd *met* het beest.

14: 13

¹³ En ik hoorde een stem uit de hemel tegen mij zeggen: Schrijf: **Zalig zijn de doden die in de Heere sterven, van nu aan**. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten van hun inspanningen, en hun werken volgen met hen.

VIJFDE GROEP: DE GELOVIGEN DIE IN DE HEER STERVEN

Deze groep bestaat uit gelovigen die in de Heer sterven tijdens de Grote Verdrukking. Velen van hen zijn gedood, het evangelie is verkondigd en het uur van het oordeel heeft geslagen, zoals de engel aankondigde. Nu konden die heiligen het verschrikkelijk vinden om gedood te worden juist op het

ogenblik dat de Heer zijn koninkrijk zou oprichten. De stem uit de hemel verkondigt hun echter dat zij, in plaats van iets te verliezen, ontzaglijk veel zouden winnen: “zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan”! Zij die onder de vervolgingen van het beest sterven, zullen volgens Op 20 bij de komst van Christus uit de doden worden opgewekt om met Christus te leven en te heersen. De Heilige Geest zegt instemmend “ja”. Door te sterven zullen zij een beter deel ontvangen dan de levenden, daar zij samen met de hemelse heiligen deelnemen aan de regering van Christus over Israël en de volken. Door te sterven zullen zij rusten van hun arbeid, en de waarde van hun werken volgt hen zodat zij de beloning niet zullen ontgaan.

14: 14-20

En ik zag, en zie, een witte wolk, en op de wolk zat Iemand als een Mensenzoon, met op Zijn hoofd een gouden kroon en in Zijn hand een scherpe sikkel. ¹⁵ En een andere engel kwam uit de tempel en riep met luide stem tegen Hem Die op de wolk zat: Zend Uw sikkel en maai, want het uur om te maaien is nu gekomen, omdat de oogst van de aarde geheel rijp is geworden. ¹⁶ **En Hij Die op de wolk zat, zond Zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd gemaaid.** ¹⁷ En een andere engel kwam uit de tempel, die in de hemel is, en ook hij had een scherpe sikkel. ¹⁸ En *weer* een andere engel kwam bij het altaar vandaan, en die had macht over het vuur. En hij riep met luide stem tegen hem die de scherpe sikkel had, en zei: **Zend uw scherpe sikkel en oogst de trossen van de wijnstok van de aarde, want de druiven ervan zijn rijp.** ¹⁹ **En de engel zond zijn sikkel op de aarde en oogstte de druiven van de wijnstok van de aarde,** en wierp die in de grote wijnpersbak van de toorn van God. ²⁰ En de wijnpersbak werd getreden buiten de stad, en er kwam bloed uit de wijnpersbak, tot aan de tomen van de paarden, zestienhonderd stadiën ver.

De laatste taferelen staan eveneens in verband met de wederkomst van de Heer. We zien de Zoon des mensen als het ware klaar om terug te komen. Hij wordt op een witte wolk gezien, waarmee Hij ook zal wederkomen (Luk 21:27; Hand 1:9-11; Op 1:7). Op Zijn hoofd een gouden kroon (koninklijke waardigheid) en in zijn hand een sikkel om te oogsten, het goede en het kwade. En Hij sloeg zijn sikkel op de aarde, omdat het ogenblik is gekomen om scheiding te maken tussen gelovigen en goddelozen.

We zien in ons gedeelte twee verschillende soorten oordelen: eerst de tarweoogst en daarna het oogsten van de trossen van de wijnstok.

Ten eerste zal de Heer Jezus bij zijn wederkomst de tarwe van de onkruid scheiden (Mat 13:24-30, 36-43; vgl. Mat 9:37v; Joh 4:35-38). De tarwe zal Hij dan in de schuur bijeenbrengen en de onkruid zal hij door het oordeel vernietigen. De tarweoogst spreekt van de scheiding van goeden en kwaden (vgl. Mat 3:12; 13:30, 41-43). De druivenoogst daarentegen spreekt van een oordeel waarbij geen enkel onderscheid gemaakt wordt (vgl. 19:15; Jes 63:2v; Jer 25:30v; Klaagl 1:15). Daarna worden de druiven allemaal in de “grote wijnpersbak van de toorn Gods” geworpen (14:19), een sprekend beeld van totale vernietiging. Wat van de druiven overblijft, het sap, wordt hier dan ook “bloed” genoemd.

Dezelfde dubbele beeldspraak van tarwe- en wijnoogst wordt ook door de profeet Joël gebruikt; enerzijds: “Slaat de sikkel aan, want de oogst is rijp geworden” en anderzijds “komt aan, daalt af, want de pers is vol, en de perskuipen lopen over” (Joel 3:13). Dit oordeel heeft daar betrekking op de volken die zich in het land zullen verzamelen (vs. 11v). De Heer Jezus zal de tarwe oogsten; maar het is opvallend dat in ons gedeelte geen sprake is van een scheiding tussen goed en kwaad. Net als in Joël 3 zou het hier misschien toch slechts om een oordeel over het kwade kunnen gaan. Dat is in ieder geval zo met het tafereel van het treden van de wijnpers.

De volgende engel had ook een sikkel. En nog een andere, die macht had over het vuur, kwam uit het altaar. Het altaar is het uitgangspunt voor de oordelen (vgl. 6:9-11; 8:3-5). Deze vuur-engel beveelt de vorige engel “Zend uw scherpe sikkel, en snijd af de druiftakken van de wijngaard der aarde” en wierp ze in de grote wijnpersbak van de toorn Gods.

Wie is die wijnstok van de aarde? Dat is Israël (Psalm 80:9-12; Jer 2:21; Ez 17:5-8; Hos 10:1; 14:8; vgl. Ez 15 waar Jeruzalem een wijnstok is, en Jes 5:1-7; Mat 21:33-46 waar het om een wijngaard gaat).

Bij christenen is Christus Zelf de wijnstok, de “ware” wijnstok (Joh 15:1) en Hij heeft de zijnen aan Zich verbonden als ranken aan die wijnstok. Er zijn er echter die niet echt met Hem verbonden zijn, en ook die zullen geoordeeld worden (Joh 15:1-6). Net als Israël heeft ook de christenheid wilde druiven voortgebracht (Jes 5:4).

We lezen: “de wijnpersbak werd buiten de stad getreden”, en met de stad is Jeruzalem bedoeld. En er kwam bloed uit de persbak, tot 1600 stadiën ver. Nu komt 1600 stadiën overeen met 300 km, m.a.w. heel de lengte van Israël, van boven naar beneden. Volgens het *Itinerarium van Antonius* was Palestina 1664 stadiën van Tyrus tot El-Arish. Uit dit alles kunnen we afleiden dat het in 14:17-20 om Israël gaat dat geoordeeld wordt, want zij zijn de wijnstok van de aarde. Het is ook vanuit Israël dat het evangelie in de eindtijd uitgaat (Mat 24:14). Buiten Jeruzalem wordt de wijnpersbak van Gods grimmigheid getreden. Daarbij wordt wraak geoefend over de inwoners van het land die Jahweh, de God van hun vaders, verworpen hebben en zich aan afgodendienst hebben overgegeven (vgl. Joel 3:13 en Jes 63:1-3).

3. DERDE TEKEN: de overwinnaars (15:1-4)

15: 1-4

En ik zag een ander teken in de hemel, groot en wonderbaarlijk: **zeven engelen met de zeven laatste plagen**. Want daarmee zal de toorn van God tot een einde gekomen zijn. ² En ik zag *iets* als een glazen zee, met vuur gemengd. **En de overwinnaars van het beest**, van zijn beeld, van zijn merkteken *en* van het getal van zijn naam stonden bij de glazen zee, met de **citers** van God. ³ En zij zongen het lied van Mozes, de dienstknecht van God, en het lied van het Lam, met de woorden: Groot en wonderbaarlijk zijn Uw werken, Heere, almachtige God; rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Koning van de heiligen! ⁴ Wie zou U niet vrezen, Heere, en Uw Naam *niet* verheerlijken? Immers, U alleen *bent* heilig. Want alle volken zullen komen en U aanbidden, want Uw oordelen zijn openbaar geworden.

Hier verschijnen “zeven engelen die de zeven laatste plagen hadden”. In Op 11:15 heeft de zevende bazuin geschald, maar dat was nog niet het einde; het was slechts om deze “laatste plagen” aan te kondigen. Chronologisch betekende de zevende bazuin nog niet dat het Vrederijk aangebroken was, ondanks de aankondiging daarvan in 11:15-18. De zevende bazuin verwijst naar de zeven schalen, of zeven plagen, waarmee de grimmigheid van God pas zal voleindigd zal zijn.

Deze “grimmigheid van God” gaat direct vooraf aan de “toorn van het Lam”. Volgens Op 6:16, 17 dachten de mensen dat de toorn van het Lam toen al gekomen was, maar die zal pas komen als het Lam zal wederkomen (Op 19:11). Tot die tijd gaat het om de grimmigheid van God, geopenbaard tijdens de Grote Verdrukking.

Voordat de laatste oordelen van Op losbarsten, last de Heilige geest een korte tussenpauze in. De beschrijving van de zeven laatste plagen begint pas in vers 5. Eerst stelt de Heilige Geest de “overwinnaars” voor die “op de glazen zee staan”. In Op 4:6 zagen we ook een glazen zee en daar verwijst dit naar het koperen wasvat vóór de tempel, waar de priesters zich wisten. Die reiniging is niet meer nodig zodat het water daar gestold is tot kristal. Hier zou de betekenis overeenkomstig kunnen zijn, maar er wordt een bijzonderheid bij gezien: de glazen zee is met vuur gemengd. Het vuur is een zinnebeeld van lijden dat als oordeel van God over de mens komt. De overwinnaars werden eruit verlost zodat zij gezien worden als staande op de zee.

Op de glazen zee staan de overwinnaars, zij die de martelaarsdood gekend hebben en zo tot opstanding zijn gekomen, in de zin van Filip 3:10, 11. Het zijn de hemelse heiligen, uit de volken, die tijdens de Grote Verdrukking als martelaren om het leven komen (zie 14:13). Hun opstanding zal pas in Op 20:4 plaatsvinden, maar zij staan nu al aan of op de glazen zee als om duidelijk te maken dat hun thans niets meer kan overkomen. Zij zijn net als de Israëlieten door de zee (symbool van de dood) heengegaan (vgl. 1Kor 10:1v).

Zie “De Opstanding”: <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Opstanding.pdf> en ook <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/Babel-tot-Eeuwigheid.pdf> .

Zie verder “Drie groepen citerspelers” in <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/BegeleidendeOpmerkingenOp.pdf> .